

Samenvatting:

De avond stond in het teken van meer eetbaar groen in Leiden. Gestart werd met een inventarisatie van bestaande moestuinen en ideeën daarover bij de aanwezigen (zie bijlage met 12 buurtmoestuinen en ideeën).

Een aantal sprekers leidde de avond in, waarbij het vooral ging over mogelijk locaties en good practice in Leiden. Daarna werd er in groepen onder leiding van bezoekers met een concreet project(idee) nagedacht over nieuwe activiteiten. Hierover gaan geïnteresseerden zelf contact met elkaar leggen en ideeën uitwerken. De bezoekers maakten een lijst met data zodat iedereen elkaar kan vinden en het ook voor niet aanwezigen makkelijker is om aan te sluiten (zie bijlage). Voor meer informatie kunnen mensen ook contact opnemen met de stichting IDEeWinkel.

Anne Marie van Dam en Janine Vermeulen (stichting IDEeWinkel) organiseerden de avond en plannen op verzoek eventuele vervolgbijeenkomsten over dit onderwerp.

Hieronder volgen de presentaties en uitkomsten van de brainstorm per onderwerp. Aan het eind vindt u de vervolgspraken en agenda.

De Kanskaart: RAP

Michel de Bakker en Leen Borst presenteerden het plan om een kanskaart te maken. Leen gaf een globale indruk van wijken en locaties voor buurtmoestuinen. In het plan voor de kanskaart wordt per locatie een analyse gemaakt van omgevingsfactoren, zoals grond, ligging, bewonerssamenstelling, gebouwen etc. om een geschikte (sociale) aanpak te kunnen toepassen. Michel nodigde stichting IDEeWinkel, Libertas, gemeente en woningcorporaties uit om aan dit project mee te werken. Zij zoeken nu naar budget voor het plan. Leen illustreerde hoe simpel het kan zijn om van een afgesloten buurt iets sociaals en leefbaars te maken, bijvoorbeeld door hekken weg te halen rondom Hoflaan/Telderskade en waar nodig te hergebruiken. Een ander voorbeeld is omgeving Maaskade/Rivierenbuurt, waar Portaal met de "Picknicktafel" bewoners heeft uitgenodigd tot ideeën en razendsnel verbeteringen heeft aangebracht, zoals Ludy Feyen toevoegde. N.a.v. de kanskaart kun je een heldere discussie voeren of je moet beginnen in wijken met al wat buurtgevoel of juist in wijken waar dat helemaal niet zo is.

De stadstuinen in park Matilo; stichting Stadstuinen

Begin 2012 zijn in park Matilo de zogenaamde Stadstuinen gestart. De gemeente heeft een rommelig stuk grond met kassen en volkstuinten tussen de wijken Roomburg en Meerburg, herschapen tot een park. Onder de grond liggen de resten van fort Matilo, een belangrijk fort aan de Romeinse noordgrens, dat nu gewaardeerd wordt als cultureel erfgoed. Aanvankelijk werden de 40 jaar oude volkstuinten van de kaart geveegd, maar dankzij een bewonersactie en een enthousiaste ontwerper bij de gemeente, zijn er nieuwe stadstuinen voor in de plaats gekomen.

Voorzitster Marga Alferink van stichting Stadstuinen, hield een enthousiast verhaal over hoe deze tuinen hebben bijgedragen aan contact tussen twee sociaal tegengestelde wijken. Enerzijds komt dat door de structuur: de tuinen zijn toegankelijk voor (wandeland en fietsend) publiek en bijzonder van vorm. De lapjes grond worden gescheiden door grillige paden, die herinneren aan het vroegere krekengebied van de Noordzee.

Anderzijds is er veel gemeenschappelijks in de tuinen: het water tap je uit enkele pompen, het gereedschap staat in een gezamenlijke schuur, er is een huisje in Romeinse stijl waar je samen je boterhammetje op kunt eten en een waterkunstwerk waar je "in" kunt zitten. Er zijn geen eigen heggen of huisjes, en een oud tuinder heeft zijn vogeltjes mogen onderbrengen in een nieuwe volière die veel bekijks trekt.

De openbare stukken worden gemeenschappelijk beplant en onderhouden: zo is er dit najaar een vlechtheg in Romeinse stijl gemaakt door de tuinders. Deze heg bestaat uit vele soorten struiken en is ter bescherming van de

tuin, maar ook bedoeld voor het aantrekken van vogels die schadelijke insecten eten. De website (www.stadstuinenleiden.nl) heeft een "pronkpagina" waar je je mooiste oogst kunt laten zien aan elkaar. Er zijn gezamenlijke evenementen: de opening in Romeinse stijl dit voorjaar, was daar een voorbeeld van.

Model voor deze aanpak stonden de Doe-tuinen in Haarlem en er doen inmiddels ongeveer 70 tuinders aan mee. Het project heeft ook wat startproblemen: het is er erg nat doordat er met zwaar materieel grond is opgebracht ter bescherming van de archeologische resten. En 's nachts zou het stuk worden afgesloten om vandalisme te voorkomen, maar het hek is veel te laag, je stapt er zo overheen.

Desgevraagd geeft Marga als tip mee dat je met een flinke club mensen moet beginnen die wat capaciteit heeft, omdat het in het begin vooral erg doorzetten en aanpakken is. Het samen delen van dingen zoals: water, gereedschap, is erg handig en nodigt uit tot meer onderling contact.

Groene ruimte geven aan bewoners: woningcorporatie Ons Doel

Erik Olyerhoek van woningcorporatie Ons Doel, vertelt over een nieuw project dat onlangs is gestart in de Tuinstadwijk, bij de Pieter de la Courtstraat. Dit initiatief is helemaal door bewoners opgezet en gedragen, maar ons Doel is hier zo enthousiast over, dat Erik bewoners wil aansporen om ook in andere delen van de stad met buurtmoestuinen te beginnen.

De huizen in Tuinstadwijk zijn uit 1920. In die tijd was het heel gewoon om een eigen moestuin te hebben. Zowel de benedenwoningen als de bovenwoningen hadden een stukje grond van de woningcorporatie. Echter in de loop van de jaren is het stukje grond door de bovenburen vergeten... Ons Doel houdt dat nu bij, en heeft ze beplant met gras. Enkele bewoners kwamen met het idee bij hem om dat vergeten groen in gezamenlijk gebruik te nemen en kregen daarvoor toestemming. Geld heeft ons Doel bijna niet, de bewoners doen alles zoveel mogelijk zelf. Inmiddels zijn er een paar kleine gezamenlijke moestuintjes en een boomgaard met laagblijvende appel en perenbomen. De initiatiefnemers zijn heel trots op hun eerste oogst.

Bij Ons Doel en volgens Erik Olyerhoek ook bij Portaal en de Sleutels is de knop nu om en worden bewoners aangespoord om de ruimte te nemen in openbaar groen: *maak er iets moois van*, roept hij het publiek toe. Desgevraagd vertelt Erik hoeveel geld bewoners bijdragen aan het huidige onderhoud: dat is €8,- per huishouden per maand. Maar de werkelijke kosten zijn veel hoger en hoewel de financiële situatie belabberd is van alle woningcorporaties, zijn er wel mogelijkheden om een bescheiden budget aan te vragen voor buurttuinen, omdat het in onderhoudskosten scheelt.

Voorbeelden van geschikte locaties noemt hij ook. Zo vindt hij het gebied rondom de Vijf Mei laan, Valerius laan een geweldige locatie voor buurtmoestuinen. Rondom Surinamestraat/Antillenstraat komt nieuwbouw van scholen en hier ligt ook een kans om bijvoorbeeld samen met leerlingen en bewoners iets op te zetten tussen de hoge flats aan de overkant.

Maar wij kunnen het niet zelf doen: het moet uit de bewoners zelf komen, benadrukt Erik. De woningcorporatie is wel bezig met een gezamenlijke binnentuin in gebied Pioenstraat/Lelystraat, daarvoor was nog net wat geld uit een of ander potje, maar dat is nu wel op, zegt Erik.

Uit het publiek komt een reactie waaruit blijkt dat we in Leiden een van de oudste gezamenlijke tuinen hebben: de Beckershof, waar bewoners ooit ook met elkaar een gezamenlijke tuin hebben gemaakt. Er staat zelfs een geit in en er is kinderopvang.

Verder komt er een tip voor inspirerende voorbeelden uit de VS over bewoners die het helemaal zelf oppakken: village building, convergence en city repair (zie internet).

Hoewel andere woningcorporaties nu niet aanwezig zijn, zijn ze wel enthousiast voor initiatieven, zegt Erik. Hij is contactpersoon voor Ons Doel. Marjon Plug is dat voor Sleutels. Er kwam een vraag uit het publiek aan alle woningcorporaties: stuur een brief aan je huurders en maak bekend dat dit kan.

Er zijn ook belemmeringen: veel grond is helaas vervuild, dus je moet ter plekke onderzoek laten doen en eventueel eetbaar groen in bakken telen. Op de website van de gemeente kun je locaties van bodemvervuiling vinden, zie OBW. Onduidelijk is of fijn stof op planten ook giftig is.

Fonds voor duurzame burgerinitiatieven (nieuw): Mirte van Daalen, gemeente Leiden:

In reactie op de presentaties geeft Mirte het laatste nieuws uit de gemeente aan. Hoewel er vreselijk bezuinigd wordt is er ook goed nieuws: er wordt gewerkt aan een cultuuromslag: ambtenaren moeten meer gaan faciliteren en op een andere manier beheren. Ze volgen daartoe o.a. cursussen.

Verder komt er een nieuw fonds voor duurzame burgerinitiatieven aan, het is net voor of net na de kerst klaar. Bewoners met een duurzaam initiatief kunnen daarvan een eenmalige investering aanvragen. Bijvoorbeeld voor gereedschap of een schuurtje. Het geld is voor investeringen bestemd, maar als er een goed projectonderbouwing is, kan er veel, volgens Mirte. Uit het publiek komt de suggestie om ook cursusgeld in te zetten voor ecologisch groenbeheer.

Ideeën uitgewerkt in groepen door de bezoekers (Open Space):

Op uitnodiging van Anne Marie en Janine stappen vier bezoekers met een eigen idee of wens naar voren om met de anderen samen verder te denken. De uitkomsten worden hieronder beschreven. Als je mee wilt doen of suggesties hebt kun je in de bijlagen de adresgegevens vinden.

Het Kwekerijplein:

Hella Koopmans heeft behoefte aan praktische beplantingstips voor de inmiddels gestarte buurttuin en voor een leuke afscheiding. Verder heeft ze n.a.v. brand ook behoefte aan suggesties voor een veilige (ook voor brandweer/ongevallen) indeling van het terrein rondom de huizen en de tuin.

Na afloop gaat ze naar huis met een beplantingstip voor grond rondom notenbomen (een zgn. gildesysteem uit permacultuur), leidappels en peren als afscheiding, een IVN-dag organiseren voor bewoners en kinderen en de tip om verwijderbare paaltjes te laten plaatsen, zodat het gebied toegankelijk blijft voor hulpverleners.

Buurttuin Tomatenstraat:

Machiel Wagenaar wil meedenkers voor een projectopzet van een nieuw te starten buurttuin, in een *piep* klein stukje groen (struikgewas) op de hoek van de Tomatenstraat/Lammenschansweg. Als uitkomst presenteert hij zijn voornemen om eerst de buurtbewoners goed te gaan betrekken. Voor planten krijgt hij de tip om dit voorjaar op zoek naar stekjes/zaadjes te gaan bij schooltuinen en volkstuinten. En verder heeft de groep nagedacht over het idee van guerilla-gardening en wat je daarmee zou kunnen doen, omdat het stukje wel erg klein is, er kunnen hooguit een paar bakken op en het staat erg dicht bij het verkeer.

Permacultuur platform:

Barry heeft onlangs een cursus permacultuur gedaan, is erg enthousiast en wil graag snel veel ervaring en kennis op doen en vooral delen met elkaar. Samen met anderen bedachten zij om niet alleen kennis te delen, maar vooral ook samen permacultuur klussen te gaan *doen* bij elkaar in tuinen en plekken. Verder hebben zij het plan opgevat om de opgedane kennis te verzamelen via een Wikipedia opzet. In het groepje zat ook Tanja de Bie, die hier verstand van heeft. En het groepje nodigde iedereen uit die dat ook wil, om maandelijks samen te koken en eten, om het enthousiasme voor permacultuur levend te houden en meer van elkaar te leren. Het eerste permacultuur diner wordt gehouden op: zondag 6 januari, in de Vrijplaats, Middelstegracht, (de zondag voor het eerste IDeeCafé van volgend jaar), waar een prachtige open keuken is.

“Eetbaar Leiden”: een gezamenlijke aanpak voor buurtmoestuinen:

De vierde groep werd gestart door Anne Marie van Dam, waar o.a. de sprekers van het Rap, stichting Stadstuinen en

Ons Doel zich bij aansloten. In deze groep werd verder gesproken over de ideeën uit de presentaties om te bezien of er een gezamenlijke aanpak kan komen, waarbij meer buurtmoestuinen worden opgezet en bewoners profijt trekken van gebundelde kennis en gezamenlijke middelen. Uit deze groep kwam een inventarisatie naar voren van punten die uitgewerkt kunnen worden tot een projectplan in een co-creatieve aanpak.

- Het idee dat aansprak in de groep is om ook in zgn. kansarme buurten buurtmoestuinen te gaan promoten. Gedacht wordt aan locaties zoals Hoflaan en Surinamestraat.
- Qua aanpak dacht de groep aan wat Creatief Beheer in Rotterdam doet, waarbij het voortouw snel aan bewoners wordt gegeven of aan de opzet zoals is gekozen in de Stadstuinen van park Matilo.
- Ook is nagedacht over hoe je aan trekkers van de moestuinprojecten kan komen. De groep wil daarin samenwerken met o.a. Libertas en woningcorporaties.
- Verder kwam in de groep het idee naar voren dat je dit proces gezamenlijk moet aanjagen voor heel Leiden. Een aantal bezoekers van het Groene IDEecafé heeft zich aangemeld om deel te nemen aan een co-creatieve projectgroep, o.a. : Anne Marie van Dam, Marga Alferink, Janine Vermeulen, Michel de Bakker, Leen Borst, Jeroen Schrama, Erik Olyerhoek en Marijke Deurloo willen zich hier voor inzetten.
- Verder zag de groep dat er een platform moet komen om kennis te bundelen. De uitkomsten van de groep van Barry werden dan ook warm ondersteund.
- De groep wil graag dat het idee voor de kanskaart snel wordt uitgevoerd en gaat zich hiervoor inzetten.
- De groep vindt het belangrijk dat bij beheer van openbaar groen nu echt ecologisch beheer wordt toegepast en getraind, ook door onderaannemers. Hierdoor kan de biodiversiteit verbeteren in de hele stad en worden buurtmoestuinen niet meer per ongeluk bespoten door ijverige groenbeheerders die in de buurt bezig zijn (wat nogal eens gebeurt, zo bleek uit meer reacties).

Afronding en vervolg:

De groepen gaan zelf met elkaar contact opnemen voor vervolgspraken en projecten. Geïnteresseerden kunnen contact opnemen met de genoemde personen of met de stichting IDEewinkel. In 2013 komen er ook weer nieuwe Groene IDEecafé's, waar deze ideeën t.z.t. een plek op de agenda zullen krijgen. Het volgende café is op:

maandagavond 7 januari 20.15 uur a.s. in Scheltema, Marksteeg 1, Leiden

Voor enthousiastelingen is er binnenkort een mogelijkheid tot wilgentenen leren vlechten in de tuin op: 28 en 29 december a.s.

In de volkstuinvereniging OTV aan de Vlietweg 66 Leiden, organiseren Ludy Feyen, Michiel Keller en Janine Vermeulen op 28 en 29 december een mogelijkheid tot het leren vlechten met wilgentenen. Op hun eigen tuinen gaan zij daarmee met wie dat wil, speelhutten en levende huisjes bouwen. De werktijden zijn van 11.00-16.00 uur. Verzameld wordt op OTV, waarna er wordt geleerd hoe je wilgen goed oogst en vlecht. Meedoen is gratis. Na afloop is er een *Potluck* met eten en muziek (zelf meenemen) vlakbij OTV in Voorschoten op 28/12. Aanmelden/info bij: Janine Vermeulen, janinethuis@casema.nl 06-13795437.

Verslag Groen IDEecafé 3 december, bijlage buurttuin initiatieven

nr	Naam/aanduiding	sinds	waar	Trekker/contact
1	Morsmoes	2010	Leiden Zuid West	(niemand aanwezig) Nadia Moulazim is trekker. Project ism Portaal
2	Vrij Groen: www.vrijgroen.info www.ideewinkel.nl	2009	Oegstgeest, Nieuw Rhijngeest	Anne Marie van Dam/Paul van Steijn e.a. ism gemeente
3	Groengroep Groenord-Zuid		Leiden Noord	Anja e.a.

	Anja@implus.nl			Ism Portaal
4	Kwekerijplein, www.kwekerijplein.nl	2011?		Hella Koopmans e.a. ism gemeente
5	Tomatenplein (nog in ideefase) machiel@mwarchitectuur.nl		Leiden Zuid bij Lammenschansweg	Machiel Wagenaar
6	Vroege Vogelspark: bewoners ideeën voorgelegd aan gemeente, toezeggingen gedaan. f.t.beek@hetnet.nl	2012	Oegstgeest	Frank ter Beek e.a. ism gemeente
7	Balkontuin. Jan Willem... heeft zelf een balkontuin en wil die verbeteren + dat er meer balkontuinen in Leiden komen..			Jan Willem ..?
8	Rijn&Vliet, wooncomplex/serviceflat + tuin + schoolkinderen. www.schooltuinenleiden.nl Marian.Kathmann@planet.nl . hulp gevraagd		Bos en Gasthuis district	Marian Katmann (gemeente/schooltuinen) ism Libertas
9	Stadstuinen in Matilopark, particuliere moestuinen, in open structuur met gezamenlijk gereedschap, ontmoetingsplek etc. www.stadstuinenleiden.nl , margaalferink@hotmail.com	2012	Tussen de wijken Roomburg/Meerburg	Marga Alferink, voorzitter Stichting stadstuinen leiden
10	Buurtmoestuin Maredijk, op de speeltuin of bij de Oranjerie. Is in ideefase, bewoners/supporters gezocht. Wim0wim@hotmail.com		Maredijkbuurt/Oranjerie	Wim Lunsing , Margje Vlasveld
11	Torteltuin: natuurspeeltuin met eetbare gewassen.	2011	Leiden Zuid bij de Vondellaan op braakliggend terrein (morswijk)	(niemand aanwezig) contactpersonen: Luuk Jacobs en Bob de Levita (niet aanwezig). bewonersinitiatief ism school
12	Pieter de la Court tuinen : buurtmoestuin op aan tuinen grenzend groen, voor en door bewoners van de straat zelf		Tuinstadwijk (nabij Herenstraat)	Ruud (niet aanwezig) bewonersinitiatief ism Ons Doel (als je ook zoiets wilt met je eigen burens en je huurt bij Ons Doel: contactpersoon is Erik Olyerhoek)
13	Beckershof: een vd oudste gezamenlijke tuinen, opgezet door bewoners zelf. Met geit en kinderopvang			